

ESBOÇ D'INFRAESTRUCTURA ADAPTADA A L'ESPORT-LLEURE

André Van Lierde, Director de projecte Consell d'Europa - CDDS Dibuixos: Joan Anton Rovira

S'imposa una interpretació prudent de les idees emeses sobre l'esport-lleure, ja que a Europa hi ha diferències que intervenen en l'establiment d'una política d'equipament, és a dir, les diferències estructurals, geogràfiques, climatològiques i (sortosament) culturals.

La meva segona consideració general fa referència a la planificació de la infraestructura esportiva, de la qual hem de subratllar la seva dependència amb els altres elements de base d'una política esportiva.

La planificació de la infraestructura, i per tant també la dels equipaments de l'esport de lleure, no es poden concebre si no formen part integrant d'una política global. Una infraestructura òptima és inadequada si no pot basar-se en una gestió (management) adaptada, tant financera (marketing) com de promoció esportiva (sensibilització).

Vers una infraestructura per a tots

Els elements de base d'una política de l'esport per a tots són:

1. l'aspecte financer;
2. les instal·lacions esportives i l'equipament (materials);
3. els quadres (el personal);
4. els programes d'accions i d'organitzacions.

Un cop d'ull enrere ens mostra que durant els dos darrers decennis la construcció ha estat concentrada sobretot en equipaments corresponents a l'esport de competició (clubs) i escolar. Aquesta infraestructura comprèn sobretot la construcció de piscines (cobertes) tradicionals, de *halls* d'esport i de centres esportius a l'aire lliure, les directrius de construcció dels quals són concebudes en funció d'uns reglaments en vigor a les diferents associacions o federacions esportives, és a dir, els programes i les dimensions s'estableixen sempre en

funció dels reglaments de les federacions esportives. És del tot lògic que els responsables de l'esport hagin concentrat, en aquesta primera fase d'implantació d'infraestructures esportives, el màxim de mitjans a favor de l'esport "organitzat" (competitiu), responent així a necessitats reals.

El fet que l'esport de competició (i escolar) estès ben organitzat li ha permès de fer pressió sobre els qui prenen decisions. És aquest factor de pressió el que és menys present a l'esport per a tots (lleure), donat el seu caràcter no organitzat. Però el seu desenvolupament ha esdevingut una realitat, una adquisició social innegable; és un dels canvis més remarcables de la nostra societat contemporània. Seria normal doncs adaptar i completar l'estratègia de la planificació dels equipaments esportius i orientar-se més i més vers la construcció d'equipaments polivalents i de lleure destinats a atreure el gran públic, i no només els clubs. El fet és que les necessitats de lleure han existit sempre, però la pregunta crucial que se'ns planteja avui és la de

saber si les activitats esportives lúdiques poden realitzar-se en el nostre món contemporani.

Després dels intensos programes de sensibilització i de promoció de l'esport de lleure i recreatiu (és a dir, l'esport de masses), engegats en aquests darrers quinze anys als nostres països-membres, han aparegut noves necessitats esportives que esperen una resposta efectiva en el pla de previsions esport-lleure. Sense aquesta resposta continuarà sent problemàtica una participació esportiva qualitativa i contínua per a tots.

Objectius principals

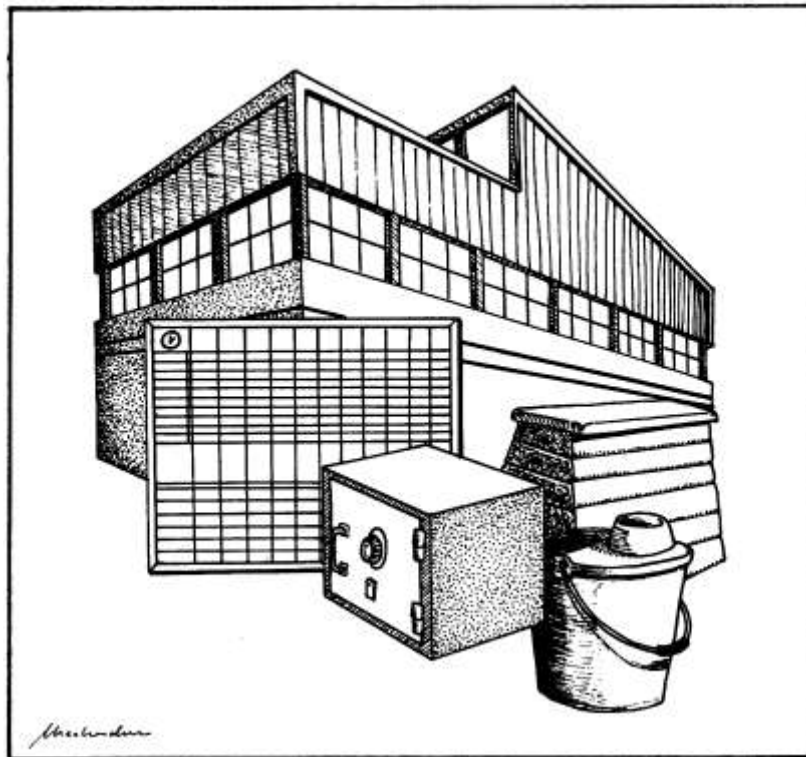
Els objectius clàssics de l'esport tradicional, entre d'altres el desenvolupament d'aptituds tècniques i tàctiques, el condicionament físic, la competició, etc., semblen haver estat superats definitivament amb l'arribada de l'esport per a tots. Els nous objectius venen a sumar-s'hi i a completar-los, és a dir:

- respondre a les motivacions pròpies i individuals (l'esport ja no és una qüestió de pulsacions cardíques).
- privilegiar una participació més gran en relació a la investigació de l'explosió.
- rehabilitar els valors morals i educatius inherents a l'esport; és a dir, millorar la comunicació social, ésser una font de diversió, afavorir l'agrupament de sexes, desenvolupar l'esportivitat, etc.

Equipament d'esport de lleure

Ens podem preguntar si els equipaments de lleure són molt diferents dels conceptes tradicionals, si es tracta de nous centres alternatius. Personalment penso que no hi ha una sola resposta en aquest problema, sinó que es poden diferenciar diverses línies directrius, especialment:

1. mitjançant la creació de centres de lleure esportiu polivalents, convertibles i multifuncionals, amb un caràcter predominantment recreatiu. Un centre d'aquest tipus, molt diferent dels complexos tradicionals, només pot enfrontar-se als grans centres urbans, amb un paper regional, o a les zones de caràcter turístic;
2. la instal·lació de centres esportius de barri, on les característiques dels centres polivalents també hi

- poden trobar una aplicació, encara que més modesta. El principi de la multifuncionalitat no ha de ser necessàriament sinònim de projecte costós;
3. una tercera línia directriu fa referència a l'adaptació dels centres existents a les necessitats d'esbarjo, i fins i tot pot afrontar-se la reconversió d'edificis abandonats (fàbriques, esglésies). Alguns cops es tracta només d'un problema de flexibilitat en la gestió, augmentant l'accessibilitat a tothom i fent possible un increment en la utilització pels practicants de l'esport lleure;
  4. una darrera acció pot orientar-se vers una millor utilització dels recursos naturals (aigua, bosc, parc, muntanya).

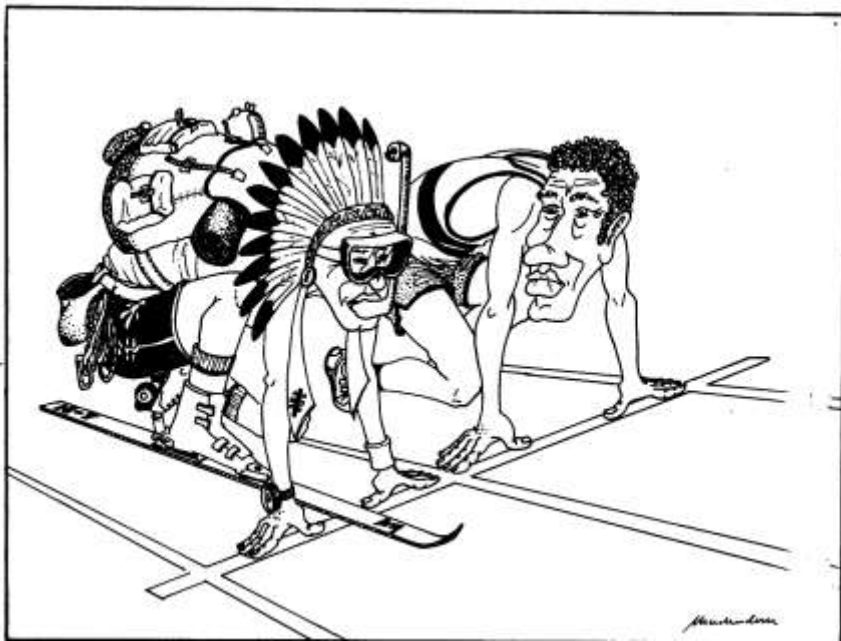
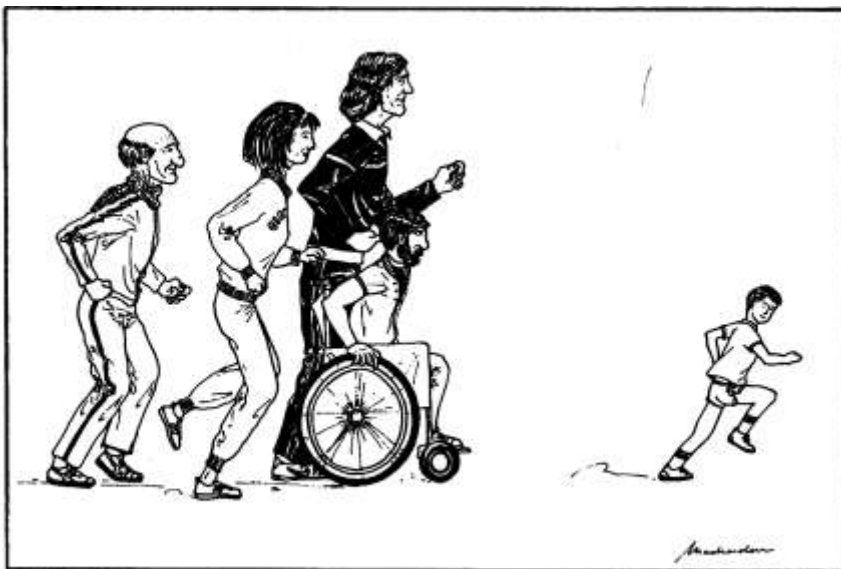
Característiques dels centres recreatius multifuncionals

A fi de comprendre millor les característiques específiques dels equipaments de lleure es caracteritzen sovint per:

1. la recerca d'una estètica tant a l'exterior com a l'interior del complex;
2. una importància capital concebida a l'espai d'acollida (sala d'en-

trada), que té un paper de "pati" central i flexible (reconvertible en lloc d'exposició, sala de ball, activitats passives, etc.);

3. un caràcter "obert" de les sales d'activitats, amb un paper important per als espais de circulació dels visitants passius, a fi d'assegurar de millor manera la connexió amb les accions esportives;
4. un oferiment vast i diversificat de programes esportius i recreatius, a fi de permetre una "elecció" més àmplia;
5. la polivalència dels espais disponibles,
6. la simulació d'un ambient "natural";
7. la promoció activa d'un gran nombre d'activitats individuals: squash, ping-pong, tir amb arc, etc.;
8. la combinació en el mateix lloc d'esports "clàssics", amb una importància igual per als esports recreatius i activitats de lleure: bowling, billar, etc.;
9. la utilització de tots els espais (per exemple, el celler per al tir) i un rebuig categòric de l'estalvi mitjançant el sacrifici d'espai;
10. la recerca d'activitats adaptades a qualsevol edat i a grups especials,
11. prioritat per als esports indivi-

duals i un accés privilegiat per als visitants individuals en relació als grups (clubs, escoles);

12. la recerca d'elements esportius que contribueixin a un gaudiment més gran en la pràctica física (dansa) i a una creativitat en la realització de programes (l'escala a la sala i als passadissos).

La piscina de lleure és un exemple perfecte de les característiques cercades:

— les piscines tenen una forma no rectangular; una vegetació a l'interior del complex; platges progressives artificials; tobogans; tramplins; materials aquàtics i lúdics a l'aigua (pilotes, basses, xarxa, etc.); racons de relaxació; un bar; no hi ha sepa-

ració visible amb el públic; passatges sota l'aigua i cap a l'exterior; massatges d'aigua; etc.

— algunes poden estar equipades amb un agitador mecànic de la superfície de l'aigua que provoca successió d'onades.

El comportament dels visitants és quasi contrari al text dels rètols (reglament) que es troben a les piscines clàssiques; un text que prohibeix córrer, jugar, fer servir pilotes i lligar! (Quan el contrari contribueix segurament a la motivació...).

Però el caràcter multifuncional i de lleure no es basa solament a programes esportius. En aquest tipus de centres trobem també una promoció de totes les característiques que poden

contribuir a la comunicació social. Amb la creació de centres d'encontre és clar que no es tracta ja solament de lleure, sinó també d'un aspecte econòmic, d'una recerca de rendibilitat. Així, en aquests complexos trobem equipament per a:

- la sauna, massatges, manicura, etc.;
- solàriums;
- cafeteries molt atractives, sovint combinades amb sales de ball, discoteques;
- sales de jocs electrònics;
- salons de relaxació amb música de tot tipus (individual);
- guarderies (jardins) per a infants, permanents i animades (per a ajudar les joves mamàs).

La major part de les vegades, els centres multifuncionals es construeixen en combinació amb un centre cultural; sala d'espectacles; piscina - sala d'esport i complex a l'aire lliure integrant; amb una biblioteca; pista de patinatge; escola; etc.

Això no impedeix el caràcter flexible de les grans sales (esport, saló, exposició), car una sala d'esports esdevé una sala d'espectacles en un mínim de temps.

Però no es pot dissociar la construcció de les infraestructures i la gestió. Una de les característiques potser més sorprenents és precisament un management i un marketing molt elevats; una recerca de la polivalència i del *dualisme*; grans esforços per a procurar una utilització màxima, tot basat en la rendibilitat financera.

Les idees que hem donat per als complexos coberts també es troben als equipaments esportius a l'aire lliure. Donem aquí també alguns exemples com a il·lustració:

- terrenys de jocs aquàtics per a nens;
- minigolfs;
- esports tradicionals;
- zones de jocs d'aventures;
- jocs socials gegants (dames, escacs);
- racons actius (ping-pong amb taula fixa, etc.).

Aquesta filosofia també pot concretar-se als centres més modestos, és a dir, els equipaments de barri.

Coneixem totes les modestes iniciatives escomeses en aquest nivell, com per exemple:

— els itineraris amb exercicis per a la salut, als quals encara hi falta resoldre potser el problema de l'animació;

— els elements del programa per a aquests equipaments han d'ésser estudiats en funció de les necessitats locals. El més important és garantir un accés fàcil per a tots.

— fins i tot les superfícies d'aigua poden fer la funció d'equipament de barri, sobretot a nivell d'iniciació. M'agradaria acabar aquesta sèrie d'exemples amb la següent reflexió: disposem encara d'equipaments naturals, que difereixen segons els països, però dels quals alguns cops no en fem una bona utilització.

No es tracta sempre d'una qüestió de gran inversió; de vegades només amb procurar el material i assegurar-ne l'animació és suficient. La construcció de pavellons d'allotjament als ambients naturals (el bosc, les superfícies aquàtiques, la muntanya) és suficient, en molts casos, per a garantir un àmpli programa de lleure.

Per cloure el meu informe intentaré identificar les orientacions "filosòfiques" que haurien d'ésser la base d'una política de lleures esportius:

1. promoure la possibilitat de la pràctica dels esports anomenats de lleure o d'esbarjo, com el bàdminton, el ping-pong, la petanca, el tir amb arc, el patinatge (sobre rodes, etc.) o fins i tot el bowling, minigolf, itineraris amb exercicis per a la salut.
2. promoció d'esports individuals que es presten a un auto-aprenentatge: jòguing, marxa, esquí de fons, bicicleta, natació recreativa, és a dir, els "life-time sports".
3. promoció de nous esports: windsurf, squash, skateboard, jazz dance, indiaca, aeròbics, break dance.
4. cercar el desenvolupament d'instal·lacions destinades a la pràctica de disciplines esportives menys conegudes, com el rugby, el criquet, l'hoquei, el beisbol, etc. Aquestes disciplines menys populars (en alguns països) no poden obrir-se camí si no poden disposar d'instal·lacions adequades.
5. continuar el procés de democratització de certes disciplines que eren considerades -com elitistes; aquest fou el cas del tennis, l'equita-

ció i la vela. Aquest procés s'hauria d'extendre també a esports com el golf, l'esquí (de fons, alpi, nàutic), etc.

6. millorar la participació mixta mitjançant esports com ara el korfbal.
7. concedir més importància a les activitats recreatives lúdiques i adaptades a certs grups amb objectius especials.
8. fomentar el desenvolupament de vells esports populars que, d'altra manera, poden desaparèixer. Donant-los un lloc dins el complex esportiu garantim la seva supervivència: el salt amb perxa, el joc de pilota (flamenc), el "jeu de boules", etc.

9. assegurar la integració d'esports d'esbarjo dins la infraestructura existent.

Per tot això, cal concebre, dins la planificació dels equipaments d'alt nivell, per als jocs olímpics de 1992 a Barcelona per exemple, la concepció de complexos flexibles que puguin servir per al lleure esportiu i no només per les activitats esportives competitives i/o reglades.

NOTA:

Aquest article es correspon al text de la ponència presentada al congrés *Sport'84*, celebrat a Barcelona el setembre de 1984. Recull l'experiència personal de l'autor en aquest terreny.